

Tvivel om Kokseby Slot

Artikel i Møns Tidende den 7. Jan. 1997 af Birgitte Bille Henriksen, Gl. Præstøvej 24. Mern

Fund af middelalderens system til vandstandsregulering.

Synspunkt: Da jeg er skyld i en artikel om Kokseby Slot i Årbog for Præstø Amts historiske Samfund, forstår jeg godt den tvivel, som det den 24. november fremgår af et indlæg i avisen, men vil gerne slå fast: Der ligger rester af et virkeligt stort slot i Kokseby på Vestmøn!

På flere forskellige luft fotografier står slottets bygningsomrids alt for tydeligt til, at der kan være nogen tvivel. Bevaret mod stridende beskrivelser af 'Elmelunde Slot og Elmelundegaard' gør, at jeg mener, der er tale om to forskellige steder: Herregården Elmelundegaard på Østmøn og Elmelunde Slot i Kokseby. Selvom Kong Valdemars Jordebog fra 1200-tallet ikke fortæller om noget slot i Kokseby, så skal det ses i lyset af, at Jordebogen i det hele taget er påfaldende tavs om Møn.

Alligevel er der rundt om beskrivelser, som viser, der findes og har eksisteret skriftlige kilder om slottet. I sin senere skikkelse har det utvivlsomt været Kronens, da det fra Valdemar Atterdags tid i 1300-tallet ikke blev tilladt andre at eje eller bygge befæstede borge i Danmark og slet ikke i den størrelse.

Beliggenheden kan ikke være bedre gennemtænkt: Opad en stor bakke, godt beskyttet af vandfyldte omgivelser. Så lad mig få lov til at præsentere opdagelsen af det imponerende system til regulering af vandstanden omkring bakken med slottet.

Endnu er jeg ikke færdig med at finde ud af hele systemet, men så meget kan jeg dog sige: Den gamle idrætsplads i Damme, ovenfor Fanefjord Sparekasse, ser ud til at være de velbevarede rester af en stor kunstigt opdæmmede sø, der har fungeret som vandreserve.

Vandet blev brugt til møllekraft; hvilken var nødvendig til at forarbejde bl.a. føden (korn til mel) til det størrelse antal mennesker, der må tænkes at have levet på og ved slottet.

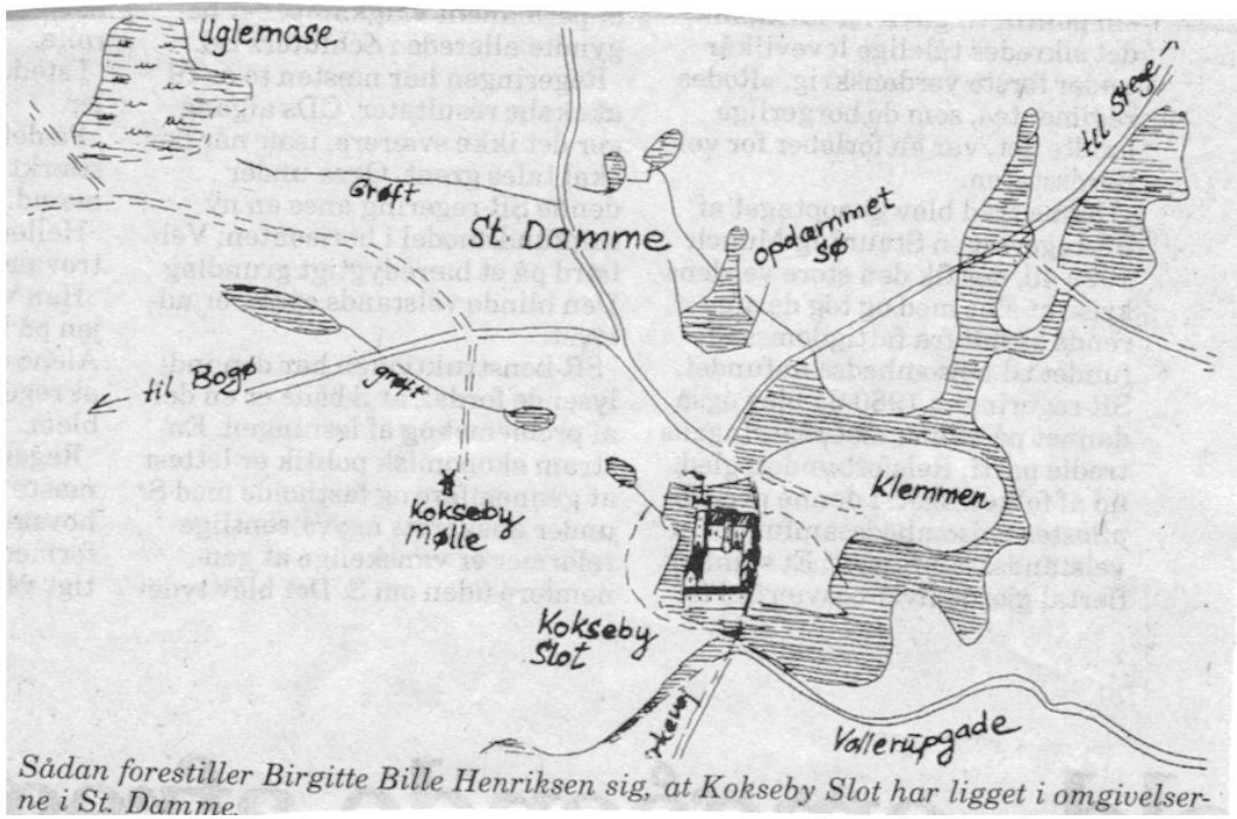
Vandet blev ført ned til Kokseby's og slottets omgivelser, hvor der formentligt har ligget, et andet vandmøllested.

Der var også det forsvarsmæssige formål i at holde vandstanden ved lige omkring slot og bakke.

Søen hentede vand fra Uglemose i Vest igennem hvad, der ser ud til at være sporene af en 50 meter gravet (?) grøft eller rende.

En anden vandtilførsel har gået direkte ned til slottets vestlige voldgrav, mens naturen har sørget for andre vandtilførsel fra sø- og mosedrag ved Askeby.

Resterne af Dammes opdæmmede sø gemmer måske på en guldgrube af fund, måske er der velbevarede vandmøllefundamenter og uvurderlige oplysninger, om, hvordan klima, plantevækst og vandstandsændringer har formet sig i middelalderen, dengang da Vestmøn og Elmelunde Slot i Kokseby må have været et væsentligt sted for Danmarks Østersø-politik.

Jonna Kjær-Nielsen

2010